

בעזרת השם יתברך

קובץ
פתחי יחוד
מראי מקומות על
הלכות יחוד

אשר נלמדו בימי השובבי"ם ת"ת
במרכז התורה 'מדרש אליהו'
אלעד
נכתב ונערך בעזרת החונן לאדם דעת על ידי
חיים יהודה אורלנצ'יק
אדר ב' ה'תשפ"ד לפ"ג

בפתח השער

מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, אודה ה' בכל לבב על גודל רחמיו וחסדיו שהגדיל עלי בכל העתים והזמנים, אילו היה פי מלא שירה כים ולשוני רינה כהמון גליו, אין אני מספיק להודות לך ה' אלוקי, ברוך שהחייני וקיימני והגיעני לעמוד כעני בפת"ח להביא לפניכם היום ברכה, קונטרס 'פתחי יחוד', אשר כשמו כן הוא, פתח ומבוא לידיעת הלכות יחוד בטעמיהן.

פותחין בכבוד אכסניה של תורה, בחמלת ה' עלי, זיכני לעמוד ולשרת בין חבורת אברכים בני עליה, מופלגים בתורה ויראה, שעסקו בימי ה'שובבי"ם ת"ת' שעברו עלינו לטובה בלימוד 'הלכות יחוד' ביגיעה ועמל ובדיבוק חברים, בהיכל מרכז התורה 'מדרש אליהו' שנודע לשם ולתפארת בעירנו אלעד. ורוב רובם אף הגו בלימודם מדי יום במשך חמש שעות רצופות בתענית דיבור, כמובא ב'יסוד העבודה' בענין תיקוני התשובה (ח"ג פרק ה אות ח), 'הקובע לו ללמוד ערך ה' שעות בלא שום הפסק דיבור בענין אחר וכו', נראה לי שדבר זה הוא ענין נפלא, המועיל ומזכך ומכפר, ומביא אותו אדם לתשובה וכפרה מעולה'.

יסודה של מסגרת זו היא פרי הילוליו ויוזמתו הברוכה של רו"מ הכולל הנודע בשערים המצוינים באהבתו העזה לתורה ולומדיה, ה"ה הרה"ג רבי אברהם משה פכטר שליט"א, שכדרכו בקודש בכל עת מתהלך מחיל אל חיל להרבות פעלים לתורה וקדושה, ואינו חוסך באון והון להשגת המטרה הנכספת, למען לא יחסר המזג, ואף כאן דרבן ותמך בכל כוחו להקמת והצלחת החבורה. ויהא רעוא שיברך ה' חילו ופועל ידיו ירצה, וימשיך לזכות את הרבים להגדיל תורה ולהאדירה.

תיקוני שובבי"ם במשנת רבותינו

הלכות יחוד המה גדרי קדושת כרם בתי ישראל, ואי לכך אמרנו שהזמן גרמא להגות בהם בשבועות ה'שובבי"ם ת"ת', שהרי מובא בבאר היטב (תרפה, ב) בשם האריז"ל (שער רוח הקודש, תיקון כז), שמנהג קדום בכל ישראל להתענות ארבעים יום רצופים בימים אלו, לפי

שהם מסוגלים יותר מכל ימות השנה לתקן הנפש. ולמדנו מרבותינו רועי החסידות שעיקר התיקון הוא בלימוד התורה.

כן מובא בספר 'בוצינא דנהורא' מהרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז' זי"ע (החדש, עמוד קעט), 'פעם אחת שאלו לה' בעל שם טוב' מהו עיקר העבודה, הלא אנו יודעים ואבותינו סיפרו לנו שבימים הקדמונים היו אנשי מעשה מתעניין משבת לשבת, ואתם ביטלתם הדבר הזה, שאמרתם שכל אדם שהוא מתענה עתיד ליתן את הדין שנקרא חוטא (תענית יא, א) שמענה את נפשו, על כן הגידו נא לנו מה עיקר העבודה. והשיב להם הבעש"ט, אני באתי לעולם הזה להראות דרך אחר, שיראה אדם להמשיך על עצמו שלושה דברים הללו, היינו אהבת ה', ואהבת ישראל, ואהבת התורה, ואין צריך לעשות סיגופים'.

ובספר אהל אלימלך (אות קעב) מסופר, שהרה"ק רבי אריה ליבוש מאופלא ואזורוב זי"ע עסק בימי חרפו בסיגופים ותעניות, פעם אחת בא אליו איש זקן ואמר לו: "אברך, למה תעסוק בסיגופים ותעניות, הלא ידענו שאלהיו הנביא זכור לטוב בא אל הרה"ק מוה"ר אלימלך מליז'ענסק, וגילה לו כי בשמים ובמתיבתא דרקיעא נפסקה ההלכה שלא יעסקו בתעניות וסיגופים, כי הדור חלוש, רק יסיפו לעסוק בתורה ועבודה".

וב'אוהב ישראל' מהרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זי"ע (ויחי, ד"ה ויקר יעקב) כותב, 'ועל פגם הברית תקנו קדמונינו ז"ל להתענות ולעשות תשובה בימי פרשיות של שובבי"ם כידוע מספרים הקדושים. והנה הגם שנתמעטו כעת כח הדורות בעוונותינו הרבים, ואינם יכולים לעשות סיגופים ותעניות כראוי, עם כל זה מי שנוגע יראת ה' בלבבו צריך להתאמץ בכל יכולתו ולעשות תשובה על זה החטא כי גדול הוא מנשוא, ובפרט בימי פרשיות של שובבי"ם המסוגלים לכך וכו'. ועיקר התשובה הוא על ידי תורה ותפילה וצדקה כל אחד ואחד לפי יכולתו, ובפרט בלימוד תורה שבעל פה, ולברר הלכה בליבון ובירור יפה'.

וה'שם משמואל' (ויחי, שנת תרפ"א ד"ה וממוצא) כתב גם כן, 'וממוצא הדברים, הנה ימי השובבי"ם ת"ת הם זמן התיקון לחטא הידוע, ויש שמתענים ועושין סיגופים, מוטב שיאמר כל אחד נפשו מוטב להשתעבד בביתה של תורה, ולצמצם את כל מעשיו ותהלכותיו שיהיו בדרך התורה ולא להשתעבד לתעניות וסיגופים, כמו שהגיד כ"ק זקני האדמו"ר הגדול זצלה"ה מקאצק, שההלך בדרך התורה הוא הגדול שבסיגופים לגוף, עכ"ד. ומובן שהאיש השם שכמו להשתעבד לתורה, הן ביגיעת הלימוד והן בצמצום

יסודות האיסור

א	יחוד עם העריות
א	יחוד עם חייבי לאוין
ב	יחוד עם פנויה
ג	ביאה על פנויה שאינה נדה
ג	יחוד ישראל עם גויה נשואה
ג	יחוד ישראל עם גויה פנויה
ד	ביאת גוי על בת ישראל
ד	איסור יחוד לדעת הרמב"ם
ד	נפק"מ אם איסור יחוד מן התורה או מדרבנן
ד	גדרי איסור יחוד
ו	היחוד הוא איסור עצמי או גדר וסייג
ו	איסור יחוד במקום שיש חשש רק לשאר קריבות
ז	האם היחוד הוא אביזריהו דעריות
ז	טעם האיסור ביחוד עם ערוה
ח	טעם האיסור ביחוד עם נכרי
ח	איסור יחוד חל רק על האיש או גם על האשה
ט	שיעור היחוד
י	יחוד פחות משיעור ביאה
י	יחוד במעלית
י	יחוד עם אחותו
יא	יחוד לפרקים
יב	גדר הקביעות
יב	הפסקת היחוד ליום
יג	אח ואחות שדרים בבית ההורים
יג	יחוד בגרים
יג	יחוד עם בן ובת מאומצים

שובבי"ם ת"ת תשפ"ד

יחוד עם העריות

מסכת קידושין מהמשנה (פ, ב) 'לא יתייחד אדם', עד 'אמר רבה בעלה בעיר' (פא, א), עם רש"י ותוספות על הסדר.

א. בגמרא מבואר שאיסור יחוד עם העריות מן התורה נלמד מהכתוב 'כי יסיתך אחיך בן אמך', וכי בן אם מסית בן אב אינו מסית, אלא לומר לך, בן מתייחד עם אמו, ואסור להתייחד עם כל העריות שבתורה. ורש"י מפרש, שמאחר שמבואר בכתוב שבן אם מסית יותר מבן האב, הרי שמצוי שהבנים יפגשו יחדיו, ומכאן למדנו שמותר לבן להתייחד עם אמו, וכיון שהבנים מצויים אצל האם, יש לחשוש שהאחד יבוא לפתות את השני.

צ"ב היכן רואים בכתוב 'בן אמך' שמותר לבן להתייחד עם אמו. ועיין בפני יהושע (שם, ד"ה מנא הני) שמבאר שהדבר נלמד גם מהמשך הפסוק, 'או רעך אשר כנפשך בסתר', ומבאר רש"י שדיבר הכתוב בהווה שאין הסתה אלא בסתר, וא"כ מבואר שכל אלו שהוזכרו בפסוק כגון האב עם בתו מותר להם להתייחד בסתר, וכשם שמותר לבת להתייחד עם אביה כך מותר לאם להתייחד עם בנה, וכיון שהדבר לא התפרש בכתוב להדיא, לכן סמכוהו על הרמז ד'בן אמך'. ומציין שמצא בירושלמי כדבריו.

ב. הפוסקים מציינים מקור נוסף לאיסור יחוד מן התורה, מהמבואר באבות דרבי נתן (פרק ב) על הפסוק (ויקרא יח, ו) 'איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה', 'מכאן אמרו אל יתייחד אדם עם כל הנשים בפונדק, אפילו עם אחותו ועם בתו מפני דעת הבריות'. וגם במסכת סנהדרין דלהלן (אות ד) מבואר להדיא שאיסורו מן התורה, ולא כמבואר בסוגיין שהוא רק רמז ליחוד מן התורה. וכן מבואר ברש"י ותוספות במסכת שבת (יג, א ד"ה מה אשת). ובדעת הרמב"ם ראה להלן (אות י).

יחוד עם חייבי לאוין

ג. המנחת חינוך (מצוה קפת, ג) לומד מלשון הגמרא 'ואסור להתייחד עם כל העריות

שבתורה', שהאיסור ביחוד מן התורה הוא רק בעריות שהם חייבי מיתות בית דין, כגון אשת איש. ובשור"ת טוב טעם ודעת (תליתאי ח"א, ג) כתב שהוא הדין שאסור להתייחד מן התורה עם חייבי כרת, כגון פנויה נדה. אבל איסור היחוד עם האסורים באיסור לאו הוא רק מדרבנן. וכ"כ הפתחי תשובה (כב, א) בשם הגהות טעם המלך על שער המלך (חופת חתנים, ט), נתיבות לשבת (שם, א), עצי ארזים (שם, א) ואפי זוטרי (שם, א). אבל הפרישה (שם, א) מוכיח מדברי הגמרא דלהלן שגזרו על יחוד עם פנויה ולא על יחוד עם חייבי לאוין, שהיחוד עם חייבי לאוין אסור מן התורה. וכ"כ הבית שמואל (שם, א).

והעריות האסורות ביחוד עם האיש מן התורה הם, אשת אביו, גיסתו – אשת אחיו ואחות אשתו בחיי אשתו, דודתו – אשת אחי אביו, אחות אביו ואחות אמו, בת אשתו, נכדת אשתו, בת אשת אביו, כלתו, חמותו, אם חמותו ואם חמיו. והאסורות לאשה מן התורה הם, בעל אמה, גיסה – אח בעלה ובעל אחותה, אחיינה – בן אחיה ובן אחותה ובן אחי בעלה, חמיה, חתנה – חתן בנה וחתן בתה, בעל זקנתה ובן בעלה. והאסורות באיסור לאו הם, אלמנה לכהן גדול, גרושה חללה וזונה לכהן הדיוט, ישראלית עם ממזר, ממזרת עם ישראל, עמוני ומואבי, פצוע דכא, כרות שפכה, גרושתו לאחר שנישאה לאחר והתגרשה, ויבמה קודם יבום וחליצה.

יחוד עם פנויה

ד. סנהדרין כ"א ע"א 'תנא משמיה דרבי יהושע בן קרח' עד ע"ב 'ואדניה בן חגית'. כדי להבין את הנלמד רצוי ללמוד תחילה בנביא שמואל-ב פרק יג. שם מסופר שאמנון שהיה בנו של דוד מאשתו אחינועם חשק בתמר אחות אבשלום, שהיתה בתו של דוד מאשתו מעכה, ויונדב שהיה בן דודו של אמנון יעץ לו לעשות עצמו כחולה ולבקש מתמר לטפל בו, ותכין עבורו בביתו לביכות, בדרך זה הצליח אמנון להתייחד עם תמר ואנסה. ואחר מעשה זה גזרו על היחוד עם הפנויה.

ובערוך השלחן (שם, ג) מבאר, שגם קודם גזירת דוד ובית דינו לא הותר להתייחד עם הפנויה ביחוד גמור, שהרי הדבר קרוב לידי עבירה, דאפילו במחולות אסור לחול יחד, כדכתיב (תהלים קמח, יב) 'בחורים וגם בתולות' ולא כתיב 'בחורים עם בתולות', אלא שהיה מותר להתייחד בדרך עראי, והם גזרו גם בדרך עראי. וכ"כ בשור"ת שבט הלוי (ח"ה, רא אות ג). וצ"ע בגדר יחוד עראי. ובאמרי יעקב (אבהע"ז כב, ב ביאורים ד"ה גזר) דוחה הראיה ממחולות, שיתכן שהיו מותרים להתייחד, ומכל מקום נאסר עליהם לרקוד יחד

במחול, משום גירוי היצר בנפשו, כמובא בבאור הלכה (שלט, ג) בשם שו"ת זכרון יוסף (סימן יז). אבל בצפנת פענח (פכ"א מהל' אסו"ב) כתב שגם בעריות נאסר היחוד בדרך עראי רק מדרבנן.

ה. רש"י (שם, ד"ה גדרה תמר) כתב, 'בדמעתה וזעקתה ונהגה עצמה בבזיון, נשאו שאר נשים קל וחומר בעצמן, מה בנות מלכים אירע קלקול זה, בהדיוטות על אחת כמה וכמה'. ונראה מדבריו, שהסיבה שראו חז"ל לגדור, כיון שהנשים יראו מאונס ולכן גזרו איסור יחוד משום גדר דעריות, ואף שסיבת האיסור היתה על ידי אונס, אבל גדר האיסור הוא משום פיתוי, ולהלן נדון בזה.

ביאה על פנויה שאינה נדה

ו. ולענין ביאה על הפנויה שאינה נדה, מבואר ברמב"ם (הל' אישות א, ד) שהוא אסור מן התורה, ומלקים על כך משום הלאו ד'לא תהיה קדשה' (דברים כג, יח), ולדעתו לוקים גם כאשר לא הפקירה עצמה לכולם אלא רק לאיש אחד. אבל המגיד משנה (שם) כותב שאין בביאה על הפנויה לאו ומלקות, כשלא הפקירה עצמה לכולם, אבל הדבר אסור מן התורה באיסור עשה, מהכתוב (דברים כד, א) 'כי יקח איש אשה ובעלה', ואמרה תורה שכשירצה לבעול יבעול בקידושין. ומכל מקום כתב בשו"ת הריב"ש (סימן תכה), שיש בביאתה איסור דרבנן, שהרי אם היחוד בפנויה נאסר מגזירת בית דינו של דוד מכל שכן שנאסרה ביאתה.

יחוד ישראל עם גויה נשואה

ז. עבודה זרה דף ל"ו ע"ב בתחילת העמוד 'אמר באלי אמר אבימי', עד 'מאי על דבר אחר'. מבואר בגמרא שנתקן ע"י תלמידי שמאי והלל שלא להתייחד עם גויה. ועי' בפרישה (כב, א) ובטו"ז (שם, א) מדוע לא נכלל בגזירת פנויה.

יחוד ישראל עם גויה פנויה

ח. המנחת חינוך (מצוה קפח) דן האם לדעת הסוברים שיחוד עם חייבי לאוין אסור מן התורה, א"כ גם יחוד עם איסור עשה אסור מן התורה, ומסיק להחמיר. ולפי זה נמצא שדוקא יחוד עם גויה פנויה אסור מדרבנן, אבל עם נשואה שאסורה לישראל באיסור עשה, כמבואר בבית שמואל (טז, ב), דכתיב 'ודבק באשתו', ודרשו בסנהדרין (נח, א) 'ולא באשת

חבירו', אסור להתייחד עמה מדאורייתא. וכ"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"ו, קצא אות ג).

ביאת גוי על בת ישראל

ט. התוספות (יבמות טז, ב ד"ה קסבר) כתבו, שמן התורה גוי הבא על בת ישראל ביאת היתר הוא, ואסור מדרבנן מגזירת בית דינו של שם שאמר על תמר 'הוציאנה ותשרף'. אמנם בתוספות רי"ד (ע"ז שם) כתב, שאיסור מבית דינו של שם הרי זה איסור דאורייתא. והרמ"א (יו"ד קנז, א) כתב שגוי הבא על בת ישראל אינו בכלל גילוי עריות, וביארו הטו"ז (שם, ו) והש"ך (שם, יד) שהדברים אמורים רק בפנויה, אבל באשת איש הוי גילוי עריות.

איסור יחוד לדעת הרמב"ם

י. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פכ"ב הל' א-ג. ממה שכתב שאיסור היחוד הוא מפי הקבלה, נראה שהיחוד נאסר רק מדרבנן, וכ"כ הסמ"ג (ל"ת קכו) הב"ח והבית שמואל בסק"א. אבל המגיד משנה כתב שגם לדבריו האיסור מה"ת, ומבאר המשנה למלך (הל' סוטה ב, א) שהרמב"ם לשיטתו שכל שאינו מפורש בכתוב אינו קוראו דבר תורה אלא דברי קבלה. ובתרומת הדשן (סימן רמב) מבאר שהרמב"ם מכנה הלכה שנרמזה מדאורייתא 'דברי קבלה', אבל לא דהוי ממש מדרבנן, וראיתו משום שבפריעת הראש כתב הרמב"ם שהוא זהירות מדרבנן, וביחוד לא כתב כן. ובטעם האיסור ראה שם בהלכות יח-כ.

נפק"מ אם איסור יחוד מן התורה או מדרבנן

יא. הנפק"מ אם יחוד נאסר מה"ת או מדרבנן הוא במקום ספק, שבמקום שישנו ספק בדין איסור היחוד, אזי בדאורייתא יש להחמיר ובדרבנן אפשר להקל, כ"כ ההפלאה בנתיבות לשבת (סוף סק"א) ובשו"ת אגרות משה (ח"ד, סה אות יב). אבל בשו"ת שבט הלוי (שם) כתב שביחוד החמירו גם בספק דרבנן כיון שהוא אביזריהו דגילוי עריות. ונפק"מ אם מותר להתייחד עם קטנה שהיא ספק בת שלוש. ובאמרי יעקב (שם, ליקוטים ב) נוטה להקל בזה.

גדרי איסור יחוד

יב. למצב של יחוד נדרשים מספר תנאים, שהמקום יהיה נסתר מעין רואים ואין הדרך להיכנס לשם, ואדם זר לא יוכל לראות את מעשיהם, וגם אם בקרבת מקום ובדירות הסמוכות נמצאים אלפי אנשים אין הדבר מועיל אם המקום שמתייחדים שומם, וגם אם